

ŽMOGAUS TEISĖS: REALYBĖ VISIEMS

VIDINIAI MOKYMAI 2018-03-06

Europos Tarybos 2017 – 2023 m.

STRATEGIJA DĖL NEGALIOS

TURINYS

1. Europos taryba ir neįgaliųjų teisės;
2. Europos tarybos 2006 – 2015 m. Veiksmų planas dėl negalios;
3. Naujoji strategija;
4. Rizikos valdymas ir įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu;
5. Horizontalios teminės sritys;
6. Prioritetinės sritys;
7. Darbo metodai.

EUROPOS TARYBA IR NEĮGALIŪJŲ TEISĖS

- Strategija siekiama apimti šias teises:
  - pilietines;
  - politines;
  - ekonomines;
  - socialines;
  - kultūrines.
- Joje išdėstytas Europos Tarybos ir jos valstybių narių įsipareigojimas užtikrinti, kad būtų faktiškai įgyvendintos šios teisės visiems neįgaliesiems, nepriklausomai nuo negalios.

EUROPOS TARYBOS 2006 – 2015 M. VEIKSMŲ PLANAS DĖL NEGALIOS

- 2006 m. balandžio mėn. Ministrų kabinetas patvirtino **Rekomendaciją Rec (2006) 5** “Europos Tarybos veiksmų planas skatinti neįgaliųjų teises ir visapusi dalyvavimą visuomenėje: neįgaliųjų gyvenimo kokybės gerinimas Europoje 2006 – 2015 metais.”
- Šio požiūrio esmę - teiginį, jog neįgalieji yra žmonės, turintys orumą ir teises - geriausiai apibūdina pagrindiniai abiejuose dokumentuose įtvirtinti principai: **savanoriškumas, pasirinkimo laisvė, visapusi dalyvavimas, lygybė ir žmogaus orumas.**

NAUJOJI STRATEGIJA

- Bendras Europos Tarybos 2017 – 2023 m. strategijos dėl negalios tikslas – **įgyvendinti neįgaliųjų lygybę, orumą ir lygias galimybes**. Tam būtina užtikrinti savarankiškumą, pasirinkimo laisvę bei visapusį ir veiksmingą dalyvavimą visose gyvenimo ir visuomenės srityse, įskaitant gyvenimą bendruomenėje.
- Strategija nesukelia teisinių įsipareigojimų valstybėms narėms.

NAUJOJI STRATEGIJA

- Strategijos tikslas – orientuoti ir remti veiklą bei priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti JTNTK ir kurias vykdo Europos Taryba, jos valstybės narės bei kitos suinteresuotosios šalys tiek nacionaliniu tiek vietos lygmeniu.
- Strategijoje nurodytos **penkios horizontalios teminės sritys**, į kurias reikia atsižvelgti visame Europos Tarybos darbe ir visose jos veiklose.

NAUJOJI STRATEGIJA

- Išskirtos šios **horizontalios teminės sritys**:
  - Dalyvavimas, bendradarbiavimas ir koordinavimas;
  - Universalus dizainas ir tinkamas sąlygų pritaikymas;
  - Lyčių lygybės aspektai;
  - Daugialypė diskriminacija;
  - Švietimas ir mokymas.

NAUJOJI STRATEGIJA

- Strategijoje įvardytos **penkios teisėmis pagrįstos prioritetinės sritys**. Jos įtvirtintos Europos žmogaus teisių konvencijoje ir kitose Europos Tarybos standartuose, kuriais remiamos ir saugomos žmogaus teisės.
- Nustatytos šios **prioritetinės sritys**:
  1. Lygybė ir nediskriminavimas;
  2. Visuomenės švietimas;
  3. Prieinamumas;
  4. Lygybė prieš įstatymą;
  5. Laisvė nebūti išnaudotam, nepatirti smurto ir prievartos

NAUJOJI STRATEGIJA

- Šios prioritetinės sritys nustatytos remiantis dabartiniu Europos Tarybos darbu, kuris bus toliau plėtojamas ir suteiks pridėtinę vertę darbui kituose regioniniuose ir tarptautiniuose kontekstuose, pavyzdžiui, ES ir JT lygmeniu.
- Bus aiškinamos ir įgyvendinamos laikantis JTNTK.
- Strategijos **naudos gavėjai** – neįgalieji, gyvenantys 47 Europos Tarybos valstybėse narėse ir visa visuomenė.

RIZIKOS VALDYMAS IR ĮGYVENDINIMAS NACIONALINIŲ LYGMENIU

- Bendras rizikos veiksnys, taikomas visoms prioritetinėms sritims, yra **politinio įsipareigojimo stoka**, kas lemia nepakankamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Šis veiksnys gali sukelti grėsmę pagarbai neįgaliųjų žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei didesnės paramos teikimui.
- Strategijoje visoms prioritetinėms sritims parengtos **rizikos analizės lentelės**.

HORIZONTALIOS TEMINĖS SRITYS

Dalyvavimas, bendradarbiavimas ir koordinavimas

- Visapusis ir veiksmingas neįgaliųjų dalyvavimas visose gyvenimo ir visuomenės srityse turi lemtingos reikšmės įgyvendinant visas žmogaus teises.
- Ir toliau ypatingas dėmesys bus skiriamas **sinergijai, bendradarbiavimui ir koordinavimui.**

HORIZONTALIOS TEMINĖS SRITYS

Universalus dizainas ir tinkamas sąlygų pritaikymas

- Negalia yra atskirų sutrikimų ir egzistuojančio neigiamo požiūrio bei aplinkos kliūčių sąveikos rezultatas.
- Norint užtikrinti darnų vystymąsi ir geresnį prieinamumą, būtina investuoti į priemones, skirtas užkirsti kelią naujoms kliūtims arba pašalinti esamas.
- Reikėtų vis labiau skatinti naudoti universalų dizainą ir remti bei vystyti nebrangias pagalbines technologijas, priemones ir paslaugas, skirtas pašalinti esamas kliūtis.

HORIZONTALIOS TEMINĖS SRITYS

Lyčių lygybės aspektas

- Lyčių lygybė reiškia vienodą tiek vyrų tiek moterų matomumą, galių jiems suteikimą, atsakomybę ir dalyvavimą visose viešojo ir privačiojo gyvenimo srityse.
- Europos Tarybos kontekste tai reiškia, kad lyčių lygybės klausimai įtraukiami į visų priemonių, programų ir veiklos neįgaliųjų srityje planavimą, biudžeto sudarymą, įgyvendinimo, stebėseną bei vertinimą ir atvirškčiai.

HORIZONTALIOS TEMINĖS SRITYS

Daugialypė diskriminacija

- Daugeliui neįgaliųjų kyla pavojus patirti daugialypę ir (arba) įvairių formų diskriminaciją ir segregaciją visuomenėje dėl savo konkrečios situacijos (pvz. Finansio statuso, būsto sąlygų, kompleksinės negalios.)
- Siakiant įveikti daugialypę diskriminaciją ir žalingus padarinius, svarbu pripažinti, kad ji egzistuoja.

HORIZONTALIOS TEMINĖS SRITYS

Švietimas ir mokymas

- Kokybiškas švietimas yra būtina sąlyga, kad neįgalieji turėtų vienodas galimybes su kitais naudotis žmogaus teisėmis. Tai taip pat apima ankstyvą vaikystę ir paramą šeimai.
- Europos Tarybos kontekste tai reiškia geresnes neįgaliųjų galimybes naudotis informacija, švietimo ir mokymo programomis bei priemonėmis, susijusiomis su žmogaus teisėmis ir jų įgyvendinimu.

PRIORITETINĖS SRITYS

Lygybė ir nediskriminavimas

- **Lygybė yra pagrindinis visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių principas.**
- Dėl nevienodo požiūrio ir įvairių formų diskriminacijos neįgalieji negali visapusiškai ir vienodomis sąlygomis su kitais naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis.

PRIORITETINĖS SRITYS

Visuomenės švietimas

- **Visuomenės švietimas yra konkretus valstybės įsipareigojimas pagal JTNTK.** Neįgalieji vis dar susiduria su abejingumu, nepriimtinais požiūriais ir stereotipais, pagrįstais esamais prietarais, baimėmis ir nepasitikėjimu savo gebėjimais. Reikalingi veiksmai pakeisti šiuos neigiamus požiūrius ir stereotipus per veiksmingą visuomenės švietimo politiką, strategijas ir veiksmus, dalyvaujant visoms suinteresuotosioms šalims.
- Kovoiant su diskriminuojančiu požiūriu ir elgesiu, neigiamomis pasekmėmis neįgaliesiems, reikia teikti prieinamą ir objektyvią informaciją apie gebėjimus, o ne negalia.

PRIORITETINĖS SRITYS

Prieinamumas

- Prieinamumas, kaip apibrėžta JTNTK, yra išankstinė sąlyga, kad neįgalieji galėtų aktyviai naudotis žmogaus teisėmis, visapusiškai ir lygiai su kitais dalyvauti visuomenėje ir įnešti savo indėlį, gyventi savarankiškai ir rinktis visais savo gyvenimo klausimais.
- Galimybė gauti informaciją, taip pat bendravimo ir kalbos apibrėžimai yra svarbios prieinamumo sudedamosios dalys.

PRIORITETINĖS SRITYS

Lygybė prieš įstatymą

- Lygybė prieš įstatymą apima dvi teisinio veiksnio dalis: **gebėjimą įgyti teises ir pareigas ir gebėjimą atitinkamai veikti.**
- Teisinis veiksnys ir galimybė kreiptis į teismą yra būtini norint užtikrinti realu neįgaliųjų dalyvavimą visose visuomenės gyvenimo srityse ir jų visapusišką įtraukimą į visuomenę.
- Savo gyvenimo ir visų jo aspektų kontrolė yra pagrindiniai reikalavimai siekiant visapusiškai įgyvendinti visas žmogaus teises.

PRIORITETINĖS SRITYS

Lygėbė prieš įstatymą

- Dėl savo negalios, ypač intelektualinės ar psichosocialinės negalios, dalis gyventojų vis dar negali įgyvendinti savo teisinio veiksnumo. Daugelyje valstybių narių tebėgyvuoja pakaitinių sprendimų priėmimo praktika, įskaitant visišką globą, kai asmenys yra netekę savo individualumo įstatymo ir visuomenės akyse. Kai kurios tokios praktikos aspektus Europos Žmogaus Teisių Teismas yra įvertinęs kaip pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių pažeidimus, ragindamas atitinkamas valdžios institucijas juos ištaisyti.

PRIORITETINĖS SRITYS

Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos

- Pagal JTNTK (16 straipsnis), valstybės pareiga yra užkirsti kelią visų formų išnaudojimui, smurtui ir prievartai bei apsaugoti nuo to neįgaliosius.
- Pavojus patirti daugialypį ir įvairių formų išnaudojimą, smurtą ir prievartą ypač kyla vaikams, jaunimui ir vyresnio amžiaus žmonėms bei asmenims su sudėtingais poreikiais, tarp jų ir benamiams bei asmenims, gyvenantiems įstaigose ar izoliuotoje aplinkoje.
- Neįgalioms moterims ir mergaitėms pirmiausia kyla didelis pavojus patirti smurtą dėl lyties.

PRIORITETINĖS SRITYS

Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos

- Nusikaltimai dėl neapykantos, priekabiavimas, ypač internete irgi yra išnaudojimo, smurto ir prievartos formos, kurios ypač paveikia neįgalius asmenis.
- Sunkumų kovoiant su išnaudojimu, smurtu ir prievarta kyla todėl, kad apie tokius faktus dažnai nepranešama.

DARBO METODAI

- Strategija dėl negalios apima įvairias sritis, todėl daroma prielaida, kad visos Europos Tarybos sprendimų priėmimo, standartų nustatymo, patariamąsios ir stebėsenos institucijos palaiko ir aktyviai prisideda įgyvendinant strategijos tikslus ir strateginius uždavinius.
- Europos Taryba sieks įtraukti, pasitelkti ir naudoti pilietinės visuomenės organizacijų bei neįgaliųjų organizacijų patirtį ir specialiąsias žinias, kur tinkama, formuojant, įgyvendinant ir vertinant politiką, programas ir veiklą, ir ragina valstybes nares padaryti tą patį nacionaliniu ir vietos lygmeniu.

**Neįgaliųjų teisių įgyvendinimas: lygybė,
orumas ir lygios galimybės**

